

ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СУДЖЕННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Багатоваріантність відображення економічної дійсності унеможливорює повну та жорстку регламентацію всіх бухгалтерських процедур і правил, які за сучасних умов господарювання часто носять описовий характер. Відсутність чітких і однозначних рекомендацій щодо їх застосування вимагає від бухгалтера мати власну обґрунтовану думку про доцільність застосування на підприємстві певного варіанту обліку.

Відповідно до розділу 120 «Концептуальних основ» Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів «професійне судження передбачає застосування відповідної професійної підготовки, професійних знань, навичок та досвіду, що відповідають конкретним фактам й обставинам, у тому числі характеру та обсягу конкретної професійної діяльності, а також пов'язаним із нею інтересам та відносинам. ... застосування професійного судження потрібне тоді, коли професійний бухгалтер використовує концептуальну основу, щоб прийняти інформаційно обґрунтовані рішення щодо можливих напрямків дій та визначити, чи є такі рішення прийнятними за конкретних обставин» [1].

Необхідність застосування професійного судження в роботі бухгалтера виникає за: наявності об'єкти обліку, специфіка яких вимагає застосування додаткових знань та умінь від бухгалтера при відображенні їх в бухгалтерському обліку; у нормативних документах містяться суперечливі норми щодо обліку певних об'єктів; нормативні документи з бухгалтерського обліку, ґрунтовані на Міжнародних стандартах фінансової звітності передбачають альтернативні варіанти обліку чи оцінки активів (зобов'язань); порядок обліку окремих господарської операції не встановлено нормативними документами, у результаті чого потрібно приймати рішення на підставі загальнозстановлених принципів і правил бухгалтерського обліку; вимоги до організації обліку підприємства в деяких положеннях мають загальний характер, конкретні критерії вибору відсутні, тому бухгалтеру має свободу вибору рішень та їх обґрунтування; варіантність вибору оцінок і способів обліку передбачена існуючими вимогами до змісту облікової політики підприємства; порядок формування та подання внутрішньої (управлінської) звітності носить рекомендаційний характер, тому бухгалтеру доводиться приймати рішення, орієнтуючись на очікувані інформаційні потреби зацікавлених внутрішніх і зовнішніх користувачів.

Таким чином, застосовуючи професійне судження у своїй діяльності, бухгалтер обґрунтовано та кваліфіковано приймаючи професійні рішення, переносить їх у господарському обліку з метою забезпечення ефективного функціонування облікової системи на безумовну вигоду підприємства. При цьому реалізується низка переваг (табл. 1).

Таблиця 1

Переваги професійного судження у бухгалтерській практиці

Напрямок	Результативність
Облікова політика	Удосконалення облікової політики та обліково-аналітичного забезпечення облікової системи з метою реагування на процеси зміни зовнішнього та внутрішнього середовища.
Розвиток суб'єкта господарювання	Удосконалення інформаційного забезпечення з метою сталого розвитку підприємства, формування бази даних для оцінювання ключових фінансових показників, що дозволяє здійснювати перспективний аналіз діяльності для прийняття стратегічних управлінських рішень.
Професійний розвиток	Постійне підвищення професійного рівня бухгалтерів, зважаючи на потребу реагування на зміни у чинному законодавстві, міжнародних і національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку, кодексі професійної етики та ін. є основою стабільності діяльності підприємства та запорукою кар'єрного зростання фахівців з обліку.

Джерело: сформовано автором

Досягнення цих переваг можливе за умов чесного та обґрунтованого застосування професійного судження, що забезпечують наступні заходи: 1) на нормативному рівні чітко визначити поняття «професійне судження» та випадки, коли його доцільно використовувати; 2) на підприємстві розробити документ, де бухгалтер зазначатиме своє власне професійне судження щодо конкретної операції чи події; 3) збільшити вплив етичних принципів на професійну діяльність бухгалтерів; 4) підвищити якість освіти у сфері професії бухгалтера шляхом вивчення правових, етичних і моральних норм поведінки бухгалтерів; 5) на підприємстві чітко визначити в обліковій політиці вимоги щодо рівня кваліфікації облікового персоналу, якості організації та здійснення облікової роботи.

Таким чином, нині професійне судження у бухгалтерській практиці є однією з ключових потреб, зважаючи на складність господарських операцій та появу нових об'єктів обліку, спричинених частими змінами законодавства у сфері обліку й оподаткування. Водночас, професійне судження не є сталою характеристикою можливостей бухгалтера, а тому вимагає постійного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Handbook of the International Code of Ethics for Professional Accountants (including International Independence Standards); ISBN: 978-1-60815-464-7.

2. Міжнародному стандарту бухгалтерського обліку № 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%208_ukr_2022.pdf (дата звернення: 11.04.2024 р.).